

Årsagerne til

Historisk Lys over Øksnehallen

af

Allan Mylius Thomsen

*Slogtemånedens november.
Slagter med svin.
Almanak fra 1399.*

*Foredrag holdt ved festen for
medarbejderne i Overborgmesterens
Afdeling den 28. november 1997
i Oksnehallen.*

Historien om Københavns første kommunale industrihal

Øksnehallen i Brune Kødby

Når vi i dag er samlet her i „Øksnehallen“, er vi omgivet af det fysiske bevis på en storlået kommunal fremsynethed og planlægning fra slutningen af det sidste århundrede. Både hallens særprægede og gamle navn, samt baggrunden for dens opståen er en del af byens historie.

Gennem hele Københavns historie har slagtererhvervet været et af byens vigtigste. Det var dem, der skulle sørge for, at byens borgere fik kød på bordet. Helt frem i dette århundrede har der været kreaturer i København. De stod opstaldet i trange baghuse, hvor de blev født, og hvor de levede deres glædestøse liv. Men tilbage i middelalderen var de en naturlig del af hverdagen, svin gik og rodede i gadernes op til en halv meter dybe rendestene, hvor også kreaturenes affald endte. Helt frem til 1800'erne har Københavns gader stinket ganske forferdeligt. Efterhånden som byen voksede, kunne hjemmeslagtninger og opkøb fra omegnens bønder naturligvis ikke længere opfylde behovet.

Derfor skal vi tage vort udgangspunkt for denne kulinariske odysse i starten af 1400-tallet. København ligger bag Absalons gamle vold. Det er en lille by, men set med samtidens øjne er den skam stor nok. Den dækker et område fra Løngangstræde ad Vester Voldgade til Nørre Voldgade og frem til Nørregade. Herfra går volden mod sydøst over til den nuværende Gothersgade ud for Rosenborg. Så følger volden Gothersgade til Store Regnegade og knækker herfra mod vest og følger Kongens Nytorvs vestside til Vingårdstræde. Herfra løber stranden mellem Bremerholmen og Slotsholmen, med Absalons hvide kalkstensborg, tilbage til Løngangstræde og Vester Voldgade.

Slagterne bliver erhverv

I en by af Københavns størrelse skal befolkningen selvsagt have meget at spise hver dag. De skal først og fremmest have kød, for det er på dette tidspunkt langt billigere end brød.

I de omliggende landsbyer er det naturligvis ikke noget problem at skaffe kød. Der har man råvarerne ved hånden året rundt. Men inde bag Københavns byvolde er det straks en anden sag.

Slagterne hedder på denne tid kødmangere og de er organiseret i kødmangerlavet. Dette lavs privilegier nedfældes af Christian 1. i 1451. Disse nyttige håndværkere har ifølge kongelig forordning eneret på salg af fersk kød fra St. Nikolaj Dag den 6. december til Johannes den Døbers Dag (Sankt Hans) den 24. juni. Uden for dette tidsrum er der slagtetider i oktober og november, hvor byens borgere selv måtte slagte og fylde deres saltetønder, producere skinker og hænge pølser til rygning.

Kødmand

Høker

Men uden for disse slagtetider er det kun kødmangerne, der må forsyne byen med kød.

For at blive godkendt som kødmanger, skal slagteren have „en uberygtet dannekvinde til hustru“, og de skal handle fra Kjødmanger boderne. De ligger i Tyskemannegade ved Skoubogade. Tyskemannegade har sit navn efter de mange tyske købmænd, der bor mellem det nuværende Strøget og havnen ved Gammel Strand. Tyskemannegade skal senere ændre navn til Vimmelskaftet. Det er allerede byens hovedferdselsåre, så de lidt ulækre slagterboder må flytte om i Bjørnebrogade, som efter sine nye beboere skiftede navn til Kjødmangernes gade. Den var en del af den gamle landevej fra Roskilde, og havde sin indgang i byen gennem Nørre Port. Navnet på gaden udvikler sig siden i københavnernes munde til Købmagergade.

Slagterne har allerede fra starten konkurrence. For det første fra bønderne, og for det andet fuserne. Men slagterne er nu selv mest skræmt af mellemhandlerne i faget, nemlig høkerne. Bønderne måtte på torvet sælge kødet stykvis, slagterne kun pundvis. Det gav bl.a. anledning til optøjer i Helsingør. Men byrådet slog hårdt ned på de genstridige slagtere, ophævede lavet, og gav næringen fri. Så var slagterne tæmmet, og da de i København begyndte at brokke sig, behøvede bystyret kun at antyde bataljen i Helsingør, før slagterne var frømmelige igen.

Det sviner

Men vi har et problem med at slagte inde i en tætpakket middelalderby. Blod og andet slagteaffald bliver henkastet i rendestenene og blandet med det almindelige affald. Det gav især om sommeren en mildest sagt ubehagelig lugt.

Derfor beordrer Frederik 2., at der ikke længere må slages inden for Københavns volde. Uden for Vesterport på det nuværende Vesterbro åbnes der derfor en offentlig slagtehal.

Men der skulle stadig være kødsalg i selve byen. De store slagtergårde i Kødmangergade bliver solgt, og afløses af imponante købmands- og adelsgårde.

Slagterne holder flyttedag til hjørnet af Skindergade og Klosterstræde. Her bliver der nu opført 12 slagterboder, som de 25 medlemmer af lavet kan leje. De får navnet „Stadens Slagterboder“. Her køber københavnernes så kød igennem de næste par hundrede år. Under svenskekrigene 1658-60 bliver slagtehuset ude på Vesterbro ødelagt, så af simpel nød må Frederik 3. igen give tilladelse til slagtinger indenfor voldene. Slagterlavet er dog på vagt over for hygiejnen. Det betyder eksklusion af lavet, hvis en slagter f.eks. sælger kød fra et selvdødt dyr.

Torvedag på Nyltorv 1884. Tegning af P. Tom Petersen.

Kødmarked på Nytorv. Foto ca. 1900.

Men salget af kød foregår ikke kun fra de autoriserede boder. Det foregår også på Gammel- og Nytorv. Her sælger bønderne hjemmeslagt kød hver onsdag og lørdag. Så hejses „tegnet“, som er en rød fane med hvidt kors. Så længe tegnet er oppe, er det kun byens borgere, der må handle på torvet. Det skal forhindre at høkere og fuskere opkøber fersk kød, og videresælger med fortjeneste. Mellemhandlere er ikke velanset i Kongens København.

Levende kvæg sælges Ved Stranden og i de to stræder på hver side af det nuværende Højbro Plads.

Men de mange slagtninger og kreaturer i den gamle bys smalle gader er temmeligt forurenende, som vi ville sige idag.

Derfor forbydes kvæghandel og slagtninger indenfor voldene igen i 1671, og sendes atter ud på Vesterbro. Her kan alle og enhver sælge og købe dyr til slagtning på stedet.

Handlen på dette nye kvægtorv bliver åbnet og afsluttet med trommeslagning af Stadstambouren. Derfor får slagtetorvet navnet „Trommesalen“, et navn som gaden på samme sted på Vesterbro stadig har.

Inde i byen bliver kødet solgt fra slagteboder og på torvene.

Gavmilde slagtere

Men slagterne får efterhånden to faste pladser. Den ene er Ulfeidts Plads, som i dag hedder Gråbrødretorv, og den anden er på Nikolaj Plads. Nikolaj Kirke er brændt i 1795, og på selve kirkens grund bliver der ligesom på Gråbrødretorv opført en række faste slagterboder. Begge steder bliver der i midten af 1800-tallet opført slagterboder af støbejern. Boderne bag det gamle kirketårn på Nikolaj Plads kalder københavnere for „Maven“, og her kommer senere den unge Robert Storm Petersen i lære hos sin far, der var slagtermester. I disse slagterboder foregår handlen med kød til starten af dette århundrede. Men det er kun okse- heste- og fårekød der sælges. Fjerkræ handles på Gammeltorv af bondekoner hovedsageligt fra Valby. Handlen med svinekød bliver efterhånden overtaget af hokerne.

Når julen stundede til, var rengøringskonenen madam Schweihardt på politistation 1 på Gråbrødretorv rasende. Tiden var omkring århundredeskiftet, og den gamle fæstningsby var under eksplosiv udvikling både hvad angik størrelse og indbyggertal.

Igennem mange år havde der været tradition for, at slagterne, der havde deres standplads på torvet, op til jul forærede friske kødvarer til politifolkene på Station 1. Den havde til huse oven på restauranten „Det Jyske Konsulat“, der havde fået sit navn fordi mange af politifolkene fra stationen holdt til der.

Slagterboder ved Nikolaj tårn. Engelsk stålstik fra 1828.

Torvehandel på Gammeltorv. Foto 1860.

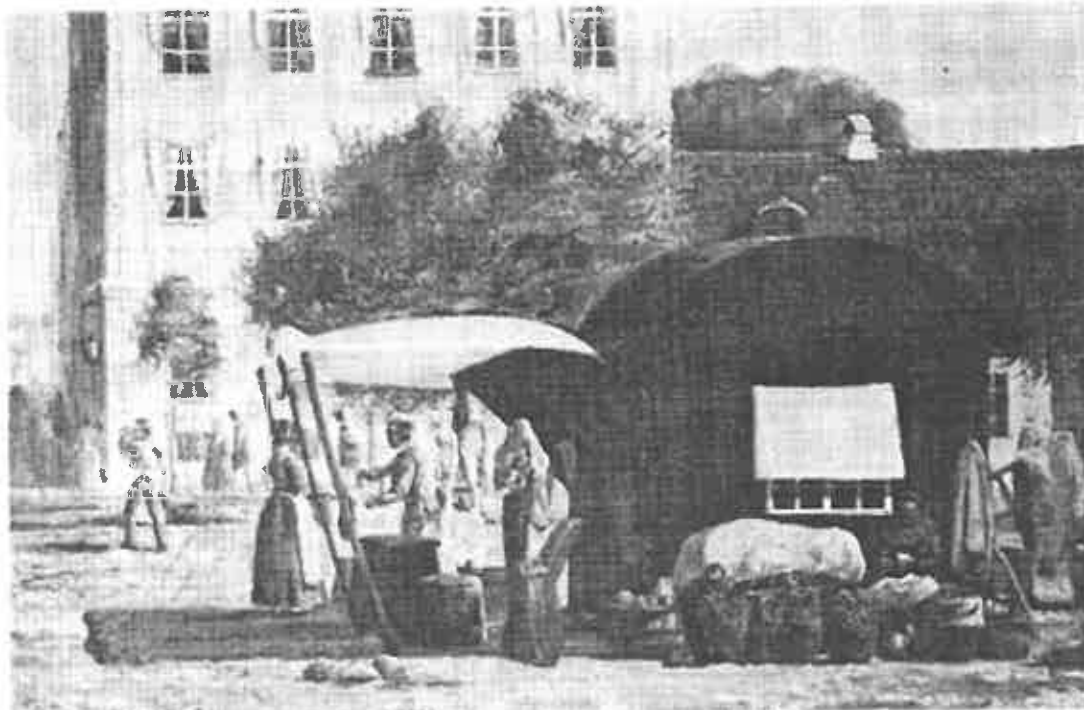

De ældste slagterboder ved Nikolaj. Tegning af P.C. Kløstrup.

Slagterboder og kramboder på Gråbrodretora. Tegning af P.C. Kløstrup.

Slagterbod på Sct. Annæ Plads omkring 1820. Maleri af S. Simonsen.

For at undgå mistanke om bestikkelse, var det endt med at de kommunalt ansatte betjente juleaften uddelte de milde gaver til kvarterets nødlidende.

Så blev vagtstuen på Station 1 omdannet til en sand slagtehal, hvor kødet blev skåret op og kunne afhentes af bydelens mange fattige.

Denne ordning var det kun madam Schweihardt der var utilfreds med. Men det var også hende, der i juledagene skulle gøre rent efter slagteorgiet.

De mange fattige familier, der ofte stod i kø i timevis for en lille luns kød til julebordet, var til gengæld så meget mere taknemmelige. De stod i sne og frost, for at få dette tilskud til maden til den store højtidsaften. I det hele taget stod slagterne og det kommunale politi på en rimeligt gemytlig fod.

Folkelig opbakning

En af dem var posteret på station 1 på Gråbrødretorv. Det var patruljebetjent 117. Folkeviddet havde opkaldt ham efter en kendt tegneseriefigur. Den kæmpestore galejslave 117 Rocambole, der med sine enorme kræfter kunne klare enhver situation.

Sammenligningen var ikke helt ved siden af. 117 var med sine 2 meter og 12 cm og en kampvægt på over 190 kilo sit tilnavn værdig. En ægte Køben-

havnsk „panserbasse“. Han var en godmodig jøde, der hurtigt satte sig i respekt blandt alfonser, bøndefangere og almindelige kriminelle.

Med fast hånd eksekverede 117 lynjustits på stedet i sit distrikt.

Et par flade af hans kæmpelabber for almindelige småforseelser. Han kunne idømme alfonser en uge til fjorten dages husarrest, og ve den der ikke respekterede hans dom. Så slap betjenten for at skrive rapport og give møde i retten, og delinkventen slap for fængsel.

Skulle der endeligt skrives til arrestation meddelte han arrestanten, at vedkommende kunne gå hen på stationen, og fortælle at han havde anholdt ham. Så skulle 117 nok komme senere, og sørge for at papirarbejdet blev udført.

Hvis arrestanten ikke ønskede at komme en tur på hospitalet, efterfulgte han troligt 117's pålæg.

Forholdet mellem slagterne og betjentene var som nævnt godt. Det fik 117 af føle på en særdeles kontant måde.

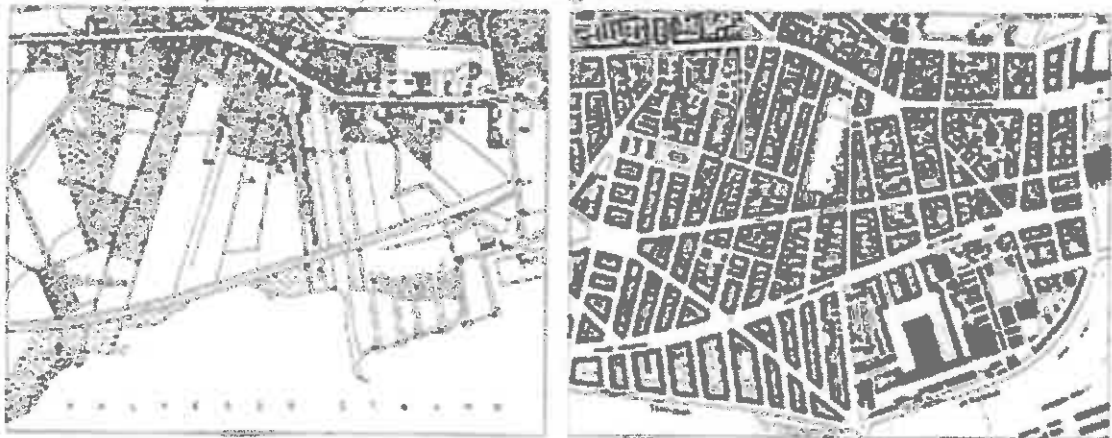
En alfons, der havde mishandlet en af sine piger ud over det sædvanlige, havde fået øjeblikkelig betaling af galejslave 117. Det havde medført et længere hospitalsophold for alfonsen.

Også dengang havde man en riddkær boulevardpresse, som slog aftæren stort op. Det betød at 117 fik en tjenestebøde på 50 kr., ud af en månedsløn på 75 kr.

Da slagterne i „Maven“ på Nikolaj Plads hørte om denne dom, samlede de øjeblikkeligt beløbet ind og betalte 117's bøde. Iøvrigt med en besked om, at han bare skulle komme igen, hvis en lignende situation skulle opstå. Slagterne var absolut en del af det folkelige København.

Men nu udviklede udsalget af kødvarer fra forretninger sig. En franskmand ved navn F.L. Beauvais får i 1847 bevilling til at tilberede svinekødet

Vesterbrogade og arealerne syd derfor 1852 og 1952.

„på fransk måde“. København har fået sit første charcuteri. Da Beauvais i vinduet til sin forretning i Østergade udstillede hidtil ukendte lækkerier som kogt okseunge, leverpostej o.l., vækker det sådan en opsigt at politiet måtte tilkaldes for at rydde gaden.

Sådanne hokerforretninger blev en stærk konkurrent til de gamle slagterboder, som efterhånden forvandles til slagterforretninger. Spækhøkerne begynder iøvrigt nu at insistere på at blive kaldt viktualiehandlere. Fint skal det være.

Den nye Kødby

Selve slagtingerne foregår stadig i Trommesalen på Vesterbro, men den bliver efterhånden for lille. Derfor tager Københavns Kommune et enestående skridt for at forbedre slagtefaciliteterne i byen. Vesterbro og Vesterbrogade har omkring den gamle Trommesal udviklet sig til slagternes gade, hvor den ene slagterforretning ligger ved siden af den anden. Slagterne bliver kendt for at være store, stærke og ret aggressive herrer. Det er absolut ikke tilrådeligt at bevæge sig ud ad Vesterbrogade efter mørkets frembrud, hvis man da ikke selv kan slå en proper næve. Slagterne giver også Vesterbro et andet problem. Slagteraffaldet kastes i grøfter og rendestene, hvor det især om sommeren udsender en modbydelig stank. Især bliver Rosenåen herostratisk berømt. Åen er afløbet fra Sankt Jørgens Sø, og løber ud i Kalvebod Strand. Da området blev bebygget, kom åens løb til at give Viktoriagade og Abel Cathrines Gade deres skæve forløb. Åen ligger nu i rør under disse gader. Men før den endte der, var åen affaldsplads for kvarterets slagtere, og af samme grund særdeles ulækker. Men slagternes tilstedeværelse på Vesterbro fik magistraten til at beslutte, at det nye slagtertorv fortsat skal være beliggende her.

Oprindeligt får planerne navnet Københavns Kvægtorv og Slagtehus. Dette navn siger sikkert ikke de tilstedeværende ret meget. Men bruger vi den mere folkelige betegnelse „Brune Kødby“, er der sikkert flere der vil vedkende sig lokaliteten.

Vi er i tiden omkring 1870, og vi befinder os ude på landet, et godt stykke udenfor den gamle Vestervold, og helt nede ved Kalvebod Strand.

Her ligger den fine gamle lystgård „Enighedsværn“ med sin store park, med store, gamle og skyggefulde træer. Selve hovedejendommen ligger, hvor siden Lille Colbjørnsensgade bliver anlagt.

Det er en stor ejendom på omkring 134.000 kvadrater og et vandareal på ca. 6.000 kvadrater. Men den hyggelige landliggeridyls dage er talte.

Allerede i 1857 blev Københavns første gasværk indviet med egen havn lidt vest for Enighedsværns grunde. Det blev anlagt ved den såkaldte „Svendens Pynt“, der var opstået ved opfyldning af grus og murbrokker fra det engelske

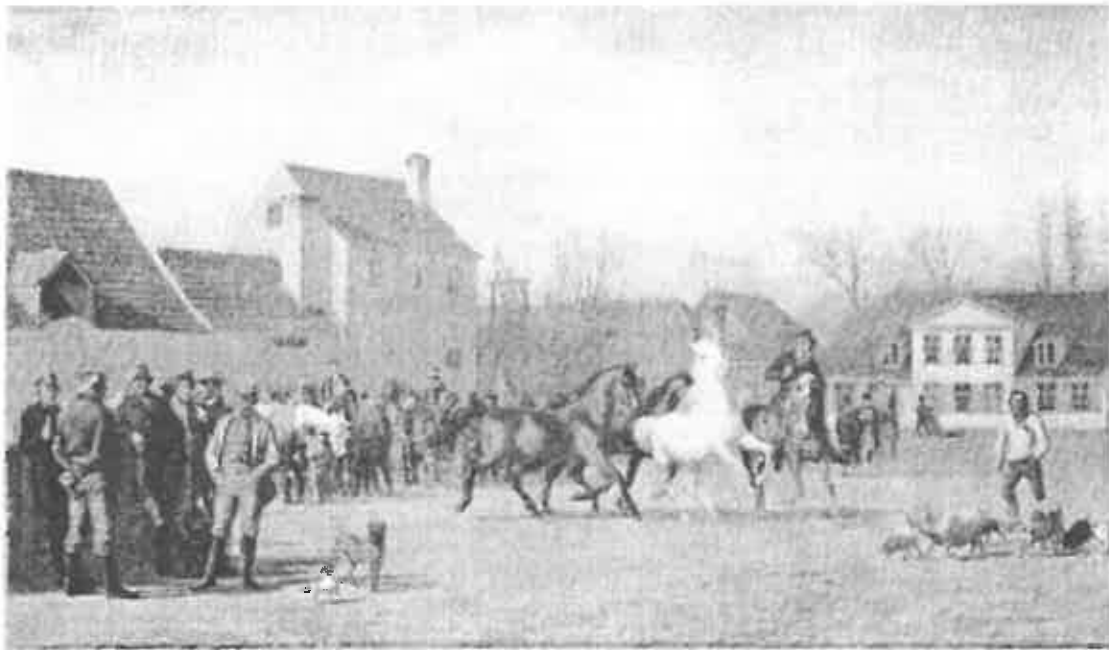
Enighedssværens hovedbygning og park. I denne opførtes Kvægtorvet. Tegning af ukendt kunstner ca. 1850.

bombardement i 1807. Gasværket lå for enden af den nuværende Gasværksvej, som værket gav navn til.

København har længe savnet et moderne kvægtorv. Den gamle „Trommesal“ ved Vesterbrogade er totalt forældet, og har længe haft svært ved at leve op til de stigende hygiejnekrav som den nye tid stiller. Der er fra starten enighed om det nye kvægtorv, men Københavns Slagterlav er inderligt imod, at der også indrettes et offentligt slagtehus. De ønskede frihed til, at der stadig kunne slagtes i de mange private forretninger, hvoraf mange ligger langs Vesterbrogade. Det stopper dog ikke myndighedernes planer.

Udsigt over Kvægtorvet set mod Gasværkshavnen. Tegning af Hans J. Holm.

Trammesalen. Maleri af Carl Bøgh 1858.

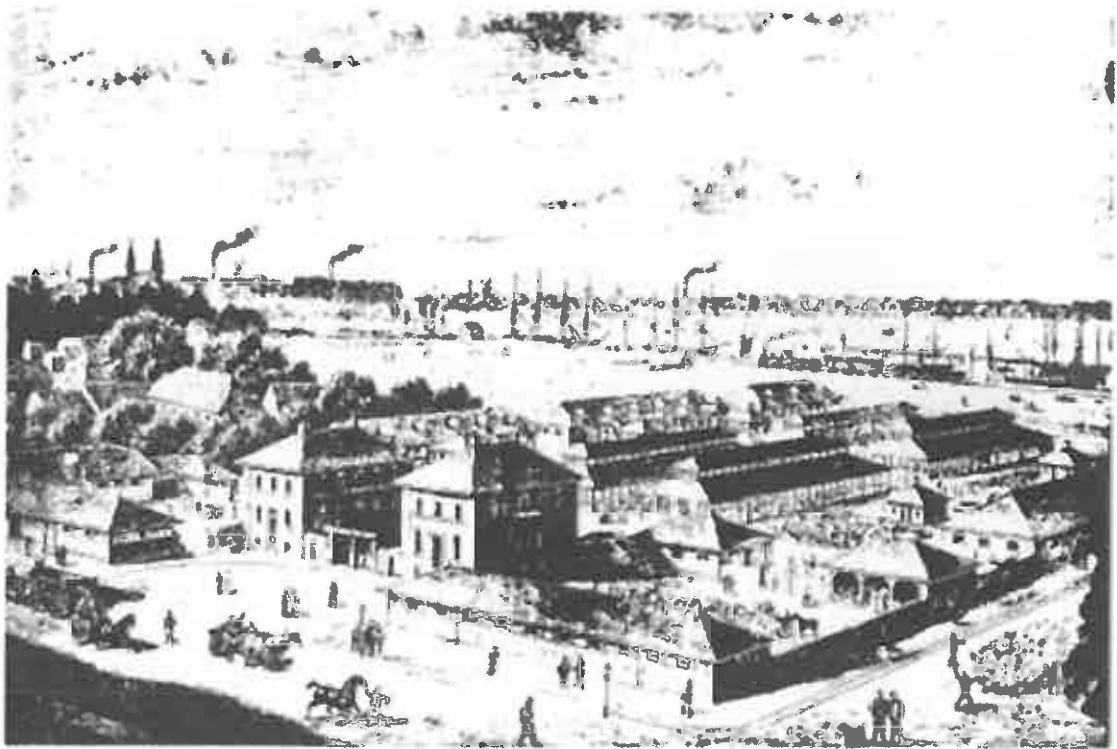
Problemet med området ved „Enighedsværn“ er bare, at det ligger meget lavt, og det kræver en omfattende opfyldning at gøre det byggemodent. Det vil forudsætte 8.000 kubikmeter jord at fylde området op. En stor entreprenøropgave i 1800-tallets Danmark. Men i juni 1878 bevilliger borgerrepræsentationen 664.500 kr. svarende til næsten 30 millioner i vore dages købekraft. Det overlades til arkitekt Hans J. Holm at udarbejde planerne for det nye kvægtorv, der kommer til at støde op til Vestre Gasværk.

Der fyldes op

Kysten går helt inde ved den nuværende Ingerslevsgade, der får sit navn efter den tidligere minister for offentlige arbejder Hans Peter Ingerslev.

Det store opfyldningsarbejde kommer hurtigt i gang. Bunden bliver lagt af Københavns dagrenovation og dækket med sand og jord fra den gamle jernbanedæmning fra den første jernbane til Roskilde, der fulgte Sønder Boulevard.

Ud til Halmtorvet opføres en hovedindgang med en bygning på hver side i to etager. Her indrettes der i den vestlige kontorer til torvets administration. I den østlige åbnes der restaurant og gæstgiveri til de bønder og studehandlere, der kom ind fra provinsen for at sælge deres kreaturer. Vest herfor anlægges hestetorvet med bygninger til forvalterens kontor, folkestuer, værkste-

Udsigt over Krægtorvet. Efter „Illustreret Tidende“ 1878/79.

Interior fra slagtehalerne på Krægtorvet. K. Gømborg i „Illustreret Tidende“ 1888/89.

Kvægtorvet inden Øksnehallens opførelse 1901.

der og overdyrlægens bolig. Bag denne, i en stor have, ligger inspektørens og portnerens boliger.

Det egentlige kvægtorv strækker sig fra hovedindgangen helt ned til Gasværket. Det er delt af en bred hovedgade med kostalde, færehold, salgshaller o.l. på hver side.

Her er der et leben af mennesker og dyr. Stalde og folde rummer 6.000 okser, også kaldet øksne, 360 kalve, 600 svin og 4.000 lam. Herudover er der plads til 1.100 kreaturer ved oplændingsbomme under åben himmel.

For at sikre forsyningerne til kvægtorvet får det sit eget jernbanespor der tilsluttes banen ved havnen.

På trods af slagterlavets modstand beslutter borgerrepræsentationen at indrette et offentligt slagtehus, hvor sundhedspolitiet kan henvise de af byens slagternestre, der ikke opfylder myndighedernes sundhedskrav.

1. oktober 1883 tages de første slagtehus i brug. Hver slagter har sit eget rum, eller „celle“ til at slagte i. Slagtehuset ligger i bunden af området ved Gasværkshavnen.

Presset på det nye kvægtorv og slagtehallen stiger, og der må udvides og bl. a. opføres en slagtehal for svin og tre til kreaturer, kalve og lam. Der må også opføres et hesteslagteri, en stald til kalve og svin og et nyt kedelanlæg og kølehus.

Den gamle Trommesal henlægges i en årrække som et blandet forlystelsessted og kræmmermarked. Her opstår et nyt kunstnavn, nemlig „Trommesals-

Udsigt over Trommesalen mod Københavns anden hovedbanegård. Foto ca. 1870.

malerier". Det er arbejdsløse malersvende, der alt efter speciale udfører f.eks. himmel og skyer, kollegaen træerne og en anden kollega forgrundsfiguren. Det færdige maleri bliver så solgt som sofastykke, ofte med en brøllende hjort i forgrunden ved en skovso.

I 1917 føres Gammel Kongevej igennem til Axeltorv, over den fordums Trommesals område. Det inderste knæk af vejen til Vesterbrogade får nu gadenavnet Trommesalen. I de resterende bygninger er der fortsat liv og glade dage. Så sent som den 22. juli 1945 foretager politiet en storstilet razzia, hvor der anholdes en række „sortbørs-grossererere". De sidste rester af den gamle Trommesal forsvinder, da den kobberbeklædte Vesterport-bygning, i folkemunde kaldet 5-øren, opføres og Meldahlsgade opstår.

Usædelig bieffekt

Men ude i den nye slagtehal er der gang i handlen. Der er virkelig pres på kødbyen for at mætte de mange munde i den eksplosivt voksende hovedstad. Der er et mylder af velbeslædte kreaturhandlere, studeprangere, hestehandlere, svine- og fåreproducenter, slagtere og slagtermestre.

Denne pengerigelighed får en mindre sædelig bieffekt. På Halmtorvet og i de omliggende gader opstår der et væld af værtshuse, og Københavns lette kavaleri søger til Halmtorvet og gaderne omkring det, for at tilfredsstille de mange pengestærke kunders mere hormonale behov.

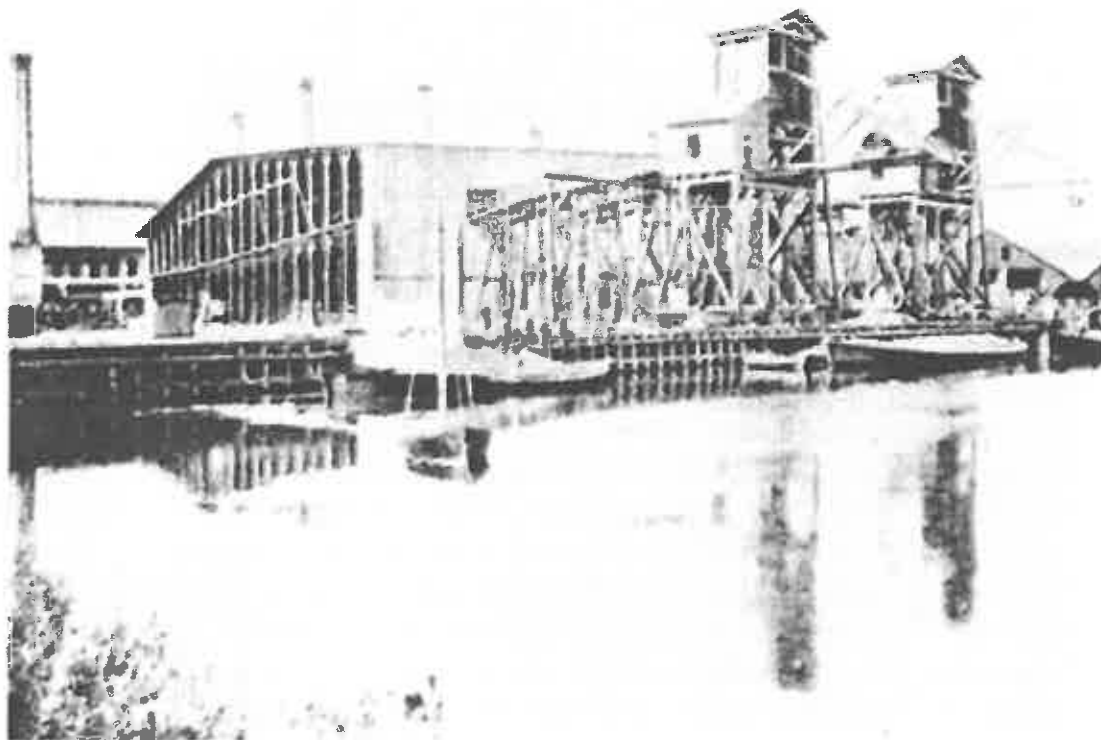
Området skifter også udseende. DSB har ladet Kalvehod Strand opfylde til det store godsbaneterræn, så kystlinien er flyttet betydeligt mod syd, hvor en ny Gasværkshavn er blevet anlagt. Helt frem til 1954 får københavnske skolebørn svømmeundervisning i denne havn.

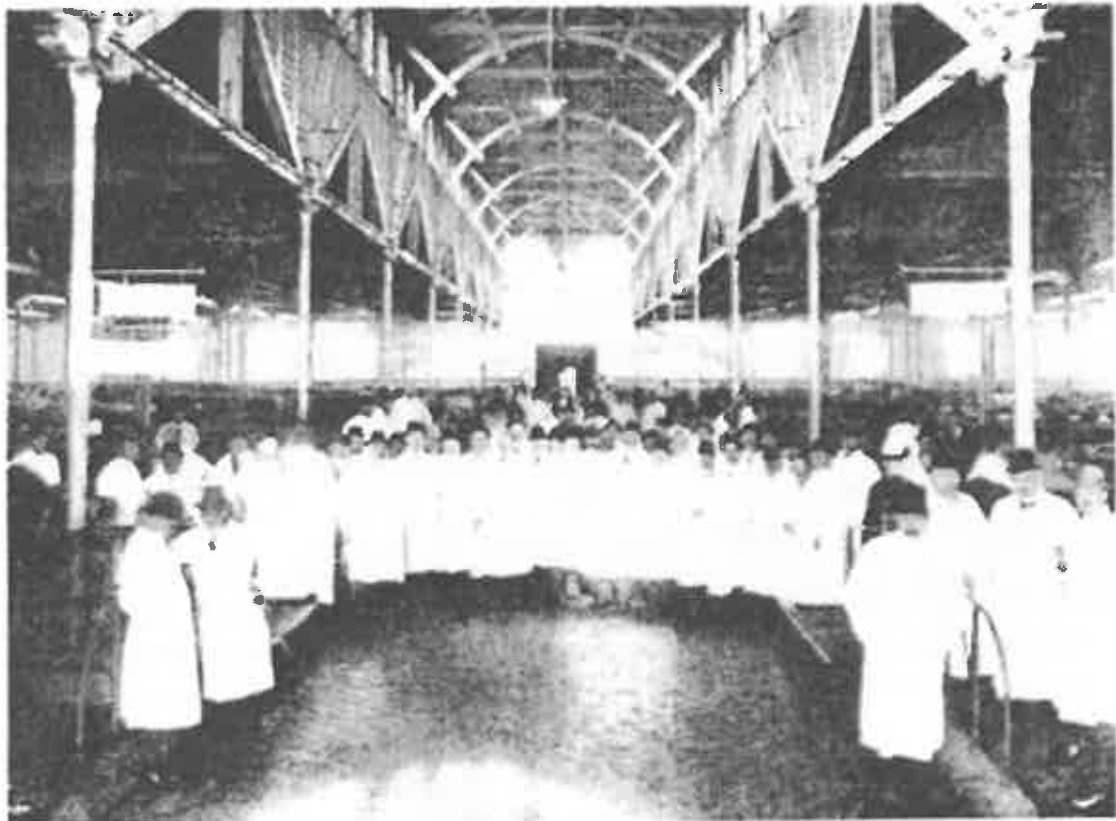
Selve handlen med dyrene foregår stadig i fri luft. Fra begyndelsen har der været tanker fremme om at bygge en overdækket salgshal. Det bliver nu en realitet.

Lige bag torvens indgang ligger kalve- og fårefoldene. De bliver nu flyttet, og giver plads til den nye og imponerende Øksnehøll. Den tegnes af stadsarkitekt L.P. Fenger, og står færdig i 1901. Det er virkeligt et storslået bygningsværk. På det overdækkede gulvareal på 5.250 kvadratmeter er der plads til 1.600 kreaturer. Det betyder at torvehandlen kommer under tag, hvilket er til fordel for både mennesker og dyr.

Torsdag er torvedag for slagtekvæg, og da summer det med aktivitet på kvægtorvet, i slagtehusene og i de omliggende gaders værtshuse og knejper. I Øksnehøllen er der en tyk em af dyre- og menneskekroppe, kreaturerne brægen, de handlendes højlydte forhandlinger, håndslag og kontant afreg-

Kulkraner ved Vestre Gasværk. I forgrunden Gasværkshavnen.

Interior fra Oxnehallen i århundredets begyndelse.

ning, når en handel går i orden. Et spændende og næsten eksotisk miljø, hvor slagternes blodige kitler og uundværlige bowlerhatter blandes med landboerens fine søndagstøj og de professionelle kreaturhandlers skræddersyede habitter.

Kontrol med flæskehandlen

Succesen med det store kvægtorv og slagtehallen medfører, at nu vil myndighederne også have styr på flæskehandlen, som stadig foregår på Nytorv og Gammeltorv inde i byen.

Der er dog ikke plads til flere udvidelser i selve kødbyen. Derfor rejses den nye flæske- og fjerkræhal nede ved havnekajen ud for Syndergaardsgade, der i dag hedder Bernstorffsgade, hvor senere Falckhuset bygges.

Men udviklingen løber fra det imponerende halanlæg. Det er også upraktisk med adskillelsen af de to salgssteder. Det gamle gasværk lukkes i slutningen af tyverne, og der må foretages omfattende ombygninger i den gamle kødby, som dog allerede er ved at være forrødet.

Derfor beslutter magistraten at bygge en helt ny kødby på det gamle gæ-
værks grund. Følgelig påbegynder man i begyndelsen af tredserne at opføre
Hvide Kødby, som står færdig i 1931.

Den gamle Brune Kødby lukkes, og slagtrængerne og handlen flyttes over i
den nye. I den gamle kødby flytter bl.a. Københavns Fragtmænds Central
ind, og i mange år præges området af de mange fragtmænd og deres biler,
der kører Danmark tyndt med pakker og gods.

Den ene af portbygningerne ved indgangen ombygges først til viseværs-
huset Gadespejlet, og senere til teater.

I dag er den gamle Brune Kødby ved at blive forvandlet til et kulturcenter
for Vesterbro og København. Så på den måde overlever den 119-årige gamle
kommunale kødby som et markant indslag i det københavnske kulturliv.

Oksnehallen i dag.

Reglement for Kjøbenhavns Kvægtorv

§ 8

Et hvert i Torvets Stalde eller Følge opstaldet Dyr skald fodres paa den af Magistraten bestemte Maade.

§ 11

Torvets Embedsmænd have til enhver Tid ubetændt Adgang til samtlige leiede Lokaler.

§ 12

Det er forbudt at gæve de ved Kvægtorvet ansatte Betjentes Drikkepenge eller Gaver.

BETALINGSREGLEMENT

for

BENYTTTELSEN AF KJØBENHAVNS KVÆGTORV

I.

For Indførelsen af et Dyr til Salg paa Kvægtorvet sættes, hvad enten Salg af Dyret finder Sted eller ikke, følgende Stadspenge.

For en Oxe (Tyr, Stude, Ko eller Kvie)	50 Øre
For en Hest	20 Øre
For en Kalv under 300 Pd. - eller et Svin	20 Øre
For et Faar, et Lam eller en Gede	10 Øre
For en Gæs	5 Øre
For en Pattegris, som falholdes fra Vogn	10 Øre

Stadspengene beregnes kun en Gang for det samme Dyr, om det end flere Gange fremstilles paa Stadspladserne, naar de i Mellemtiden ikke har været udført fra Torvet.

For jernbaneforvænderier gjælder blandt andet følgende paragraf 5:

For Afbenyttelsen af Kvægtorvets Ramper med dertil hørende Opbindingspladser eller Følge betales for Dyr, der ankomme til Torvet en Afgift af

3 Øre for en Hest
5 Øre for en Oxe
2 Øre for et Svin
2 Øre for en Kalv
1 Øre for et Faar eller Lam